

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СЕРТИФІКАТ

учасника Міжнародної науково-практичної конференції

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

(Держ. реєстр. УкрІНТІ № 75 від 22.02.2019 р.)

МАРЦЕНЮК-РОЗАРЬОНОВІ Олені Василівні

Президент
консорціуму

Г.М. Калетнік

Ректор
університету

В.А. Мазур

Вінниця,
18-19 квітня 2019 року

Міністерство освіти і науки України
ННВК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум»
Вінницький національний аграрний університет
Черкаський державний технологічний університет
Варненський університет менеджменту, Болгарія
Університет Латвії, м. Рига, Латвія
Національний інститут економічних досліджень Академії наук Молдови
Технічний університет ім. Г. Асакі, Румунія

ПРОГРАМА МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Сучасний стан та перспективи розвитку
економіки в умовах глобалізаційних процесів»**

**18-19 квітня 2019 року
ВНАУ, м. Вінниця, Україна**

Захід внесено в реєстр УкрІНТЕІ (посвідчення № 75 від 22.02.2019 р.)

ПОРЯДОК РОБОТИ КОНФЕРЕНЦІЇ

18 квітня 2019 р.

Заїзд учасників

Ознайомлення з науково-технічними розробками та виданнями Вінницького національного аграрного університету, матеріально-технічною базою університету та Консорціуму.

Відвідування музею ВНАУ, Ботанічного саду ВНАУ, екскурсія містом (до музею-садиби М.І. Пирогова, Ставки «Вервольф» та ін.)

19 квітня 2019 р.

09.00-10.00	реєстрація учасників <i>(2 корпус, 2 поверх)</i>
10.00-13.00	пленарне засідання <i>(ауд. 2220)</i>
13.00-14.00	кава-брейк <i>(2 корпус, 2 поверх, музей)</i>
14.00-16.00	секційні засідання <i>(ауд. 2213, ауд. 3406, ауд. 1104)</i>
16.30-17.00	підведення підсумків, святкова вечерея

РЕГЛАМЕНТ

Доповідь на пленарному засіданні – до 10 хв.

Доповідь на секційному засіданні – 5 – 10 хв.

Дискусія – 5 хв.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Відкриття конференції. Вітальне слово:

КАЛЕТНИК Григорій Миколайович – доктор економічних наук, професор, академік НААНУ, президент Всеукраїнського науково-навчального консорціуму

МАЗУР Віктор Анатолійович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, ректор Вінницького національного аграрного університету

ГОНЧАРУК Інна Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Вінницького національного аграрного університету

САЛЬКОВА Ірина Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки та підприємництва Вінницького національного аграрного університету

Доповіді на пленарному засіданні:

10:20-10:35	СВІТОВІ ЕКОНОМІЧНІ ТРЕНДИ: МІСЦЕ ТА ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ Салькова Ірина Юріївна , кандидат економічних наук, доцент, декан факультету економіки та підприємництва Вінницького національного аграрного університету
10:35-10:50	ПРОБЛЕМИ ПРОДУКТИВНОСТІ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЛАТВІЇ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ / THE PRODUCTIVITY AND COMPETITIVENESS PROBLEMS OF LATVIA IN THE CONTEXT OF THE GLOBAL ECONOMY Джекабсоне Сандра / Jēkabsons Sandra , доктор економічних наук, доцент, директор бакалаврських та магістерських програм з економіки Університету Латвії, м. Рига, Латвія.

10:50- 11:05	ПРОДУКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ У КОНТЕКСТІ ДІЇ ЗАКОНУ СПАДНОЇ ВІДДАЧІ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ Кучер Анатолій Васильович, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач сектора економічних досліджень ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського» НААН України, м Харків
11:05- 11:20	ВПЛИВ АКЦИЗНОГО ЗБОРУ НА ЕКОНОМІКУ / IMPACT OF EXCISE DUTIES TAX ON ECONOMIC Спроге Ілзе / Sprōģe Ilze, Dr. sc. administ, декан факультету управління та економіки Інституту транспорту та зв'язку, м. Рига, Латвія.
11:20- 11:35	КРУЇЗИ ЯК ФОРМА ТУРИЗМУ В БОЛГАРІЇ, ЩО РОЗВИВАЄТЬСЯ / CRUISING AS A DEVELOPING FORM OF TOURISM IN BULGARIA Радєв Тодор / Radev Todor, доктор економічних наук, доцент, ректор Варненського університету менеджменту, Болгарія. Йорданка Райкова / Yordanka Raykova, координатор спільних програм та партнерств Варненського університету менеджменту, Болгарія.
11:35- 11:45	СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ Титарчук Ірина Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Національного університету біоресурсів та природокористування України, м. Київ

11:45- 11:55	ВАРІАТИВНІ МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ Руденко Оксана Анатоліївна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Черкаський державний технологічний університет.
11:55- 12:05	ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ Негода Юлія Володимирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Національного університету біоресурсів та природокористування України, м. Київ
12:05- 12:15	РОЛЬ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ / THE ROLE OF ECONOMIC AND MATHEMATICAL MODELING IN GLOBALIZATION PROCESS CONDITIONS Русу Іоанн / Rusu Ioann, доктор технічних наук, професор Ясського технічного університету ім. Г. Асакі, Румунія <i>(відеозвернення)</i>
12:15- 12:30	СПЕЦИФИКА РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО РЫНКА БОЛГАРИИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ / THE SPECIFICS OF THE DEVELOPMENT OF THE TOURISM MARKET IN BULGARIA IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION Гешо Любенев / Gesho Lyubenov, засновник та директор групи компаній «Турал» («TURAL»), Болгарія

12:30- 12:40	ЛОГІСТИКА ОНЛАЙН-ТОРГІВЛІ В КОНТЕКСТІ ПРОЯВІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ Потапова Надія Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри моделювання та інформаційних технологій в економіці ВНАУ
12:40- 12:50	ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ АСПЕКТІВ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ Гарматій Наталія Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя.
12:50- 13:00	ПЕРЕДОВИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЕСТОНІЇ / ADVANCED EXPERIENCE OF DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURIAL ACTIVITY AND ECONOMIC COOPERATION IN ESTONIA Інна Міроненко, Ніна Канева / Inna Mironenko, Niina Kaneva, TransferWise Ltd, Tallinn, Estonia (<i>відеозвернення</i>)

СЕКЦІЯ 3.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В СИСТЕМІ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

(ауд. 1104)

Керівник секції: ПРУТСЬКА Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Вінницького національного аграрного університету.

Відповідальний секретар: ВДОВЕНКО Лариса Олександрівна, доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Вінницького національного аграрного університету.

«ФІНАНСУВАННЯ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБ- НИЦТВА В КОНТЕКСТІ ІМПАКТ-ІНВЕСТУВАННЯ»

Прутська Олена Олексіївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«ВЕНЧУРНИЙ КАПІТАЛ У КОНТЕКСТІ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Гарбар Жанна Володимирівна, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри аграрного менеджменту ВНАУ

«КРЕДИТНА ПОЛІТИКА СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ»

Вдовенко Лариса Олександрівна, доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ»

Осецький Валерій Леонідович, доктор економічних наук, професор кафедри економічної теорії, макро- і мікроекономіки, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Польова Олена Леонідівна, доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«ПІЛЬГОВЕ КРЕДИТУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ»

Алескерова Юлія Володимирівна, доктор економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

Сьомченков Олександр Анатолійович, доктор економічних наук, доцент, заступник директора Вінницького науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України.

«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»

Марценюк-Розарьонова Олена Василівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«БАНКІВСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ»

Руда Оксана Леонтіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«ЕФЕКТИВНЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ, ЯК МЕТОД БОРОТЬБИ З БАНКРУТСТВОМ»

Янчук Володимир Іванович, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИБОРУ СТРАХОВИХ ТУРИСТИЧНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ»

Юр'єв Володимир Іванович, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму ВНАУ

«ІНВЕСТИЦІЙНІ РЕСУРСИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ»

Прилуцький Анатолій Михайлович, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ»

Гришук Надія Вікторівна, асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ

«ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙ»

Коваль Наталія Олегівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту Вінницького національного технічного університету

«ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ»

Ставська Юлія Вацлавівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму ВНАУ

«КРИПТОВАЛЮТА ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ, ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ»

Паламаренко Яна Вікторівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки ВНАУ

«ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ФІНАНСУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ВІННИЧЧИНИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ»

Слободян Тетяна Григорівна, бухгалтер, «Вінницькі міські електричні мережі» ПАТ «Вінницяобленерго»

«РОЗВИТОК ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ»

Тітов Денис Васильович, аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ
(науковий керівник: д.е.н., доцент Вдовенко Л.О.)

«УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ»

Бондаренко-Берегович Валерія Валентинівна, аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування ВНАУ
(науковий керівник: д.е.н., професор Прутська О.О.)

О.В. МАРЦЕНЮК-РОЗАРЬОНОВА

*к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В сучасних умовах функціонування світової фінансової системи страхування є об'єктивно необхідним атрибутом ринкової економіки та забезпечує надійні гарантії відновлення порушених майнових прав та інтересів у випадках втрат, заподіяних вогнем, стихійними лихами, техногенними аваріями, транспортними аваріями та іншими не передбачуваними випадками. Завдяки механізму страхового захисту для всіх ринкових суб'єктів створюються рівні права, є можливість отримати вигоду, з'являється бажання ризикувати, забезпечуються стимули до зростання продуктивності праці, технічного оновлення виробничих потужностей, інвестування коштів у розвиток бізнесу. У той же час страхування не лише відсторонює державу від витрат на відшкодування збитків при появі страхових подій, а й суттєво впливає на зміцнення фінансів держави та є ефективною формою накопичення коштів громадян і суттєвим стабільним джерелом довгострокових інвестицій. Ринок страхових послуг, суттєво впливаючи на соціально-економічну стабільність суспільства, належить до кола чинників, що безпосередньо визначають рівень економічної безпеки країни.

Інтенсивна глобалізація світового страхового простору вимагає від національних страхових ринків адаптації до нового режиму міжнародної торгівлі страховими послугами, який визначається процесами лібералізації системи страхового нагляду й державного регулювання страхових ринків. Сьогодні важливим завданням є оцінка причин, форм й тенденцій глобалізації страхового середовища, що дозволить оптимально сформулювати напрями розвитку страхового ринку в Україні.

У статті розглянуто процеси глобалізації світового страхового простору та їх вплив на вітчизняний страховий ринок. Досліджено та проаналізовано сучасний стан страхового ринку України. Розглянуто рейтинг провідних країн та їх частки у загальному обсязі світових страхових премій. Проаналізовано концентрацію страхового ринку України та основні показники його розвитку в динаміці. Охарактеризовано основні зовнішні та внутрішні фактори впливу на фінансову стійкість страхових компаній. Надано рекомендації щодо зміцнення фінансового потенціалу страхового ринку України. Запропоновано напрями регулювання національного страхового ринку з метою формування ефективних моделей управління

страховими відносинами в Україні та їх адаптації в умовах глобалізаційних процесів.

Ключові слова: страхування, страховик, страховий ринок, активи страховика, страхові премії, страхові виплати, стійкість страхової компанії, глобалізація.

Табл. 4 Рис. 2 Літ. 12

Постановка проблеми. На теперішній час український страховий ринок усе ще перебуває на стадії формування. Загальновідомо, що розвиток страхових відносин є дуже важливим для економіки будь-якої демократичної держави. Глобалізація світової економіки характеризується високими темпами і колосальними обсягами інвестування капіталу економічно розвинених країн у виробничу та інші сфери країн з перехідної економікою та країн, що розвиваються [3].

Актуальність дослідження обумовлена тими обставинами, що існування повноцінного ринку страхування є важливою умовою для підвищення добробуту населення та сталого економічного зростання. В Україні цей сектор перебуває на стадії розвитку і має деякі проблеми. Тому подальший його розвиток має набути пріоритетного значення в економічному та соціальному аспектах політики держави, враховуючи її євроінтеграційні орієнтири. Враховуючи важливість зазначених питань подальші дослідження мають актуальний характер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження теоретико-методологічних і науково-методичних засад розвитку вітчизняного страхового ринку внесли відомі вітчизняні вчені, а саме: В. Альошин [1], В.Д. Базилевич [2], Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, О.В.Кнейслер [5], О.С. Журавка, О.М. Залетов, В.Р. Михайлов[6], М.В. Мних, Н.В.Ткаченко [12] та інші. Зазначені питання розглядалися зарубіжними авторами, зокрема Л.А. Орланюк-Малицькою, Ю.В. Панковим, Г.І. Фаліним, Т.А. Федоровою, О.А. Шаховим, Р.Т. Юлдашевим та іншими. При цьому ціла низка проблемних аспектів у сфері оптимізації функціонування страхового ринку України в умовах глобалізаційних процесів висвітлена недостатньо і потребує подальшого дослідження.

Формування цілей статті. Дослідження сучасного стану та особливостей функціонування вітчизняного страхового ринку, а також висвітлення проблемних аспектів його сталого розвитку в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація страхових відносин є процесом стирання законодавчих та економічних бар'єрів між національними страховими ринками, що відбувається під впливом змін у світовій економіці, і має на меті формування глобального страхового простору. Це явище красномовно виражається у таких процесах: концентрація страхового й перестрахового капіталу; зрощення банківського та страхового капіталу; концентрація на ринку страхових посередників;

концентрація споживачів страхових послуг; зміна попиту на “масові” страхові послуги, активізація участі страховиків у пенсійному страхуванні; розширення сфери використання приватного комерційного страхування; зміни традиційних форм і видів страхових послуг, які ведуть до зрощення страхових й фінансових послуг; зміна ринкового середовища в умовах повної комп’ютеризації споживачів страхових послуг [6].

У результаті політичної ситуації, а також її нестабільності, зовнішньополітичному конфлікті, військових дій на Сході країни страховий ринок України так, як і інші галузі, зазнав суттєвих втрат і досить таки постраждав. У наслідок цього практично за всіма видами спостерігалось падіння обсягів страхових премій. Великий сегмент споживачів було практично «відрізано» від страхових послуг від страхових компаній України, що відстежується на значному зменшенні загального обсягу споживання страхових послуг, страхових полісів. Усе це відбулося від втрат страхового ринку Криму і кардинального зменшення обсягу страхових операцій на південному сході України.

У попередній період спостерігалася висока залежність від банківського сектора як каналу продажів і джерела доходів, і тому значне зниження активності банків у секторі кредитування населення негайно позначилося на надходженнях премій страхових компаній. Загострення зовнішньополітичного конфлікту призвело до змін у географічній структурі вихідного перестраховання. Відчутно зменшилася частка російських перестраховиків, натомість зросла питома вага перестраховувальних компаній Німеччини і Великобританії. Це призвело до виникнення деяких хронічних проблем: недостатній рівень капіталізації та низької мотивації до поліпшення якості послуг. У свою чергу економічні проблеми в державі спричинили зниження платоспроможності населення та довіри до банківської системи. У поєднанні з істотним зростанням цін на паливно-мастильні матеріал це призвело до того, що ринок КАСКО помітно знизив свої обсяги, адже таке страхування – це насамперед нові транспортні засоби. Є підстави вважати, що події, які відбувалися на страховому ринку протягом 2014 – 2015 рр., мали негативний вплив, що обмежить його розвиток упродовж досить довгого часу [3].

Стримуючим чинником діяльності українського страхового ринку є те, що він знаходиться у досить суперечливій та складній ситуації. Це є очевидним, адже питання капіталізації і стратегії розвитку своєчасно не були вирішені акціонерами страхових компаній [1]. Найбільш незадовільним з точки зору нагляду та відношення держави до страхового ринку став 2016 рік, що було пов’язане з реорганізацією Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг й відсутністю стратегії розвитку на цьому ринку.

За європейським вектором інтеграції, слід зазначити, що частка страхування у ВВП розвинених країн Європи складає від 6 до 16% (Австрія – 6,1%, Німеччина – 6,7%, Італія – 7,2%, Нідерланди – 9,4%, Франція – 11%, Швейцарія – 11%, Великобританія – 16%), а фінансування медичних галузей у ряді країн досягає 20% [7].

Таблиця 1

Рейтинг країн та їх частка у загальному обсязі світових страхових премій за 2017 рік [7]

Місце в рейтингу	Країна	Обсяги страхових премій, млн дол.	Відсоток до загальносвітових страхових премій, %
1	США	1263183	27,44
2	Японія	494281	10,72
3	Великобританія	325675	7,08
4	Китай	280119	6,09
5	Франція	253625	5,51
6	Німеччина	247725	5,38
7	Італія	168852	3,67
8	Південна Корея	145867	3,17
9	Канада	127922	2,78
10	Нідерланди	9943	2,16
	Інші країни	1165476	26,0
	Всього	4482668	100

За рівнем капіталізації, ринок страхових послуг є другим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30 червня 2018 року становила 291, у тому числі страхові компанії "life" – 31 компанія та страхові компанії "non-life" – 260 компаній, (станом на 30 червня 2017 року – 300 компаній, у тому числі страхові компанії "life" – 36 компаній, страхові компанії "non-life" – 264 компанії). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 30 червня 2018 порівняно з аналогічною датою 2017 року, кількість компаній зменшилася на 9 страхових компаній (табл.2).

Таблиця 2

Кількість страхових компаній, 2016-2018 (I квартал) рр. [7]

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2016р.	Станом на 31.12.2017р.	На кінець кварталу	
			30.06.2017р.	30.06.2018р.
Загальна кількість	310	294	300	291
в т.ч. СК «non-Life»	271	261	264	260
в т.ч. СК «Life»	39	33	34	31

Не зважаючи на велику кількість страхових компаній, на страховому ринку України лише 100 компаній ризикового страхування і 15 страхових компаній зі страхування життя можуть забезпечити 99% страхових виплат. У той же ж час приблизно до 200 компаній знаходяться у замороженому стані і сукупно на них припадає лише до 1% страхового ринку (табл.3).

Можна констатувати, що незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 99,5% – акумулюють 150 СК "non-Life" (57,5% всіх СК "non-Life") та 99,9% – 20 СК "Life" (60,6% всіх СК "Life").

Концентрація страхового ринку України за 2017 рік [7]

Перші (Тор)	страхування «Life»		страхування «non-Life»		
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховальників
Тор 3	1586,6	54,5	8641,5	21,3	2
Тор 10	2794,7	95,9	17751,9	43,8	4
Тор 20	2911,0	99,9	25501,6	62,9	9
Тор 50	2913,7	100,0	35651,4	88,0	13
Тор 100	X	X	39547,9	97,6	16
Тор 200	X	X	40318,0	99,5	17
Всього по ринку	2913,7	100,0	40518,1	100,0	28

Валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховальників за 2017 рік, становили 43 431,8 млн. грн., з яких:

- 15 555,6 млн. грн. (35,8%), що надійшли від фізичних осіб;
- 27 876,2 млн. грн. (64,2%), що надійшли від юридичних осіб.

За 2016 рік загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками, становила 35 170,3 млн. грн., з яких:

- 13 220,0 млн. грн. (37,6%), що надійшли від фізичних осіб;
- 21 950,3 млн. грн. (62,4%), що надійшли від юридичних осіб.

За 12 місяців 2017 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя становила 40 518,1 млн. грн. (або 93,3% від загальної суми страхових премій), а зі страхування життя – 2 913,7 млн. грн. (або 6,7% від загальної суми страхових премій).

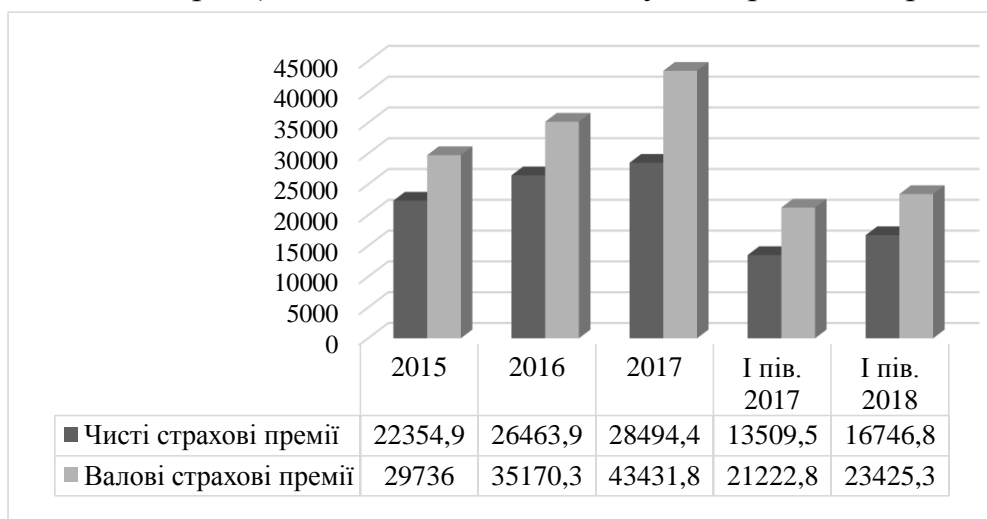

Рис 1. Динаміка страхових премій за 2015-2017 рр., I півріччя 2017-2018 рр. (млн. грн.)*

*Джерело: сформовано автором на основі [7]

Чисті страхові премії за 2017 рік становили 28 494,4 млн. грн., що становить 65,6% від валових страхових премій. Чисті страхові премії збільшилися на 7,7% порівняно з 2016 роком, та на 27,5% порівняно з 2015 роком [7].

Розмір валових страхових виплат за I півріччя 2018 року становив 6070,2 млн. грн., у тому числі:

- страхування, інше, ніж страхування життя – 5679,7 млн. грн.;
- зі страхування життя – 390,5 млн. грн. (або 6,4%).

Валові страхові виплати за I півріччя 2018 року збільшилися до 6 070,2 млн. грн., порівняно з I півріччям 2017 року, чисті страхові виплати теж збільшилися та становили 5 862,9 млн. грн (рис. 2.).

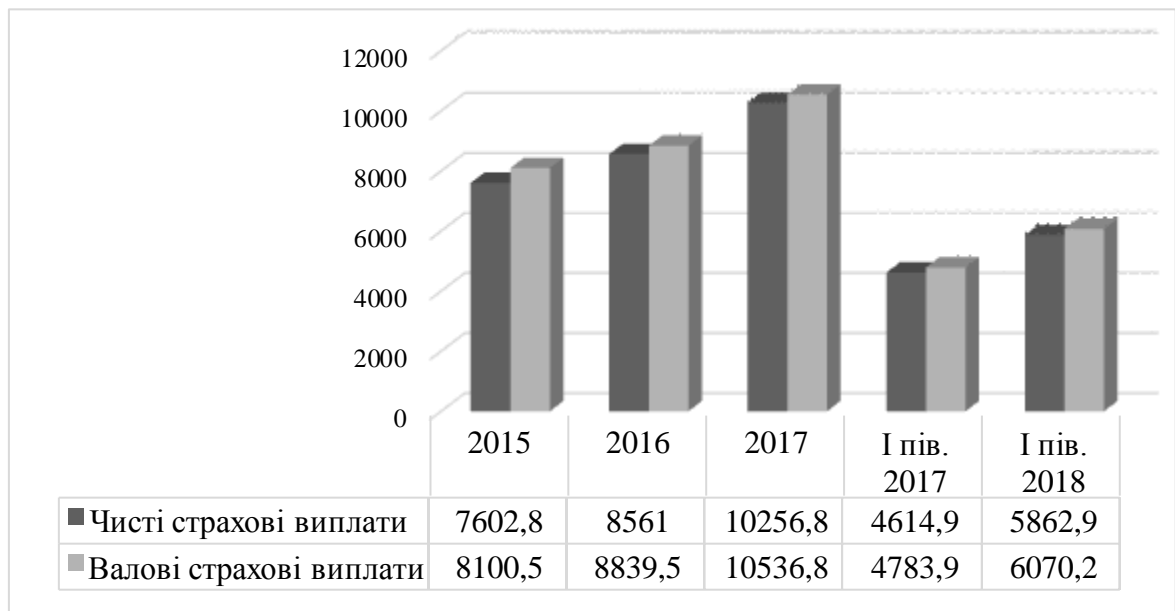

Рис 2. Динаміка страхових виплат за 2015-2017 рр.,
I півріччя 2017-2018 рр. (млн. грн.) *

*Джерело: сформовано автором на основі [7]

Одним з етапів, які передують розробці заходів зі створення фінансового забезпечення функціонування страховиків є визначення розміру їх фінансового потенціалу. Саме від наявного фінансового потенціалу багато у чому залежить фінансування програм розвитку діяльності, формування стійкої ринкової позиції, можливість фінансування розробки і впровадження нових страхових продуктів [12].

Забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості та платоспроможності не завжди відповідає цілям власників, основини економічний інтерес яких полягає у зростанні прибутку і збільшенні ринкової вартості страхової компанії (табл. 4). Звідси зрозуміла необхідність відчутної присутності держави на страховому ринку в особі органу нагляду за страховою діяльністю. Держава виступає у ролі соціального гаранта, що пильнує забезпечення інтересів страхувальників, які є найбільш вразливими суб'єктами фінансових відносин у цій сфері і тому потребують відповідного захисту з боку держави, адже при неплатоспроможності страхової організації

потерпає саме страхувальник: він втрачає страховий захист і внесені суми премій [11].

Таблиця 4

Фактори впливу на фінансову стійкість страхової компанії *

<i>Зовнішні фактори</i>	<i>Внутрішні фактори</i>
Порядок ліцензування	Загальна стратегія компанії та корпоративна культура
Порядок інвестування страхових резервів	Рівень і пріоритети фінансового менеджменту
Підходи до визначення маржі платоспроможності	Організаційна структура компанії
Регулювання перестраховальних операцій	Структура збалансованості страхового портфеля
Антимонопольне регулювання	Тарифна політика
Податкове законодавство	Обсяг власного капіталу
Регулювання страхових тарифів	Обсяги клієнтської бази та її стійкість
Ризики природних катаклізмів	Склад та рівень страхових резервів
Соціально-політична ситуація в країні	Політика перестраховування
Інфляційні процеси	Стан регіональної мережі
Рівень конкуренції на страхову ринку	Кваліфікація персоналу
Рівень страхової культури	Строк роботи на ринку та ділова репутація

* Джерело: узагальнено автором

На відміну від інших видів бізнесу, точна оцінка майбутніх витрат страховика на страхові виплати неможлива в принципі, оскільки йдеться про можливі, ймовірні події, які хоча й відбувалися в минулому, але кожен раз по-іншому і зі своїми індивідуальними, неповторними наслідками.

Прогнозування фінансових наслідків цих подій (сумарних витрат на страхові виплати) на планований період страхової діяльності ґрунтується на вивченні аналогічних подій, які трапилися в минулому.

Таке прогнозування здійснюється із застосуванням методів математичної статистики і неминуче містять неточності, як методичні (обробка середніх величин та оцінка коливань випадкових величин щодо їх середнього значення), такі фактичні, пов'язані з неповною відповідністю аналізованого статистичного матеріалу і прийнятих в страхування ризиків[5].

В результаті, страховий менеджмент, як загальний, так і фінансовий, змушений мати справу з ризиком нестачі зібраної страхової премії та сформованого страхового фонду на майбутні виплати за укладеними договорами страхування, тобто з ризиком неплатоспроможності. Цей ризик є специфічним для страхового бізнесу. З урахуванням цієї специфіки фінансовий менеджмент в страховому бізнесі можна визначити як управління залученими і власними фінансами для досягнення стратегічної мети бізнесу при дотриманні нормативних вимог до фінансової стійкості страхової компанії [12].

Страховий ринок України перебуває на етапі формування, поступово адаптуючись до вимог європейського та світового ринків. Ми маємо багато прогалин у страховій діяльності, проте активно намагаємося їх усунути. Для

цього українському страховому ринку необхідно підключатися до зарубіжного страхового досвіду та змінювати власні моделі функціонування. Одним із таких варіантів є співпраця України у сфері страхування з країнами Європейського Союзу.

Висновки. Отже, на сьогодні страховий ринок України знаходиться на етапі розвитку та має певні переваги та значну кількість недоліків: темпи росту страхового ринку відстають від темпів росту економіки, а його доля в ВВП країни незначна. Але український страховий ринок має великий потенціал для розвитку. На нашу думку, реалізація наведених рекомендацій має зміцнити фінансовий потенціал страхового ринку України. Формування розвинутого ринку страхових послуг в Україні забезпечить сприятливі умови для ринкової трансформації та стабільний розвиток національної економіки, розвиток світової економіки та міжнародних відносин. З огляду на збереження складної ситуації в економіці, мінливість операційного середовища, а також невирішені проблеми на Сході країни, можна очікувати збереження тиску на страховий ринок в найближчій перспективі. Це може проявлятися як в подальшому зниженні платоспроможного попиту на окремі страхові послуги з боку вітчизняних споживачів (як населення, так і компаній), так і скорочення ліквідності і прибутковості самих страховиків [6].

Оскільки обмеження глобалізації є нереальним, єдино правильним варіантом дій в цих умовах є вироблення нових підходів до регулювання процесів на національному страховому ринку і формування ефективних моделей управління страховими відносинами в Україні. З огляду на це, потрібно:

- визначити основні параметри й тенденції розвитку сучасного світового страхового простору та місце страхового ринку України в ньому;
- сформувати систему інструментів економічного регулювання, які б оперативно реагували на ймовірні суттєві зміни в умовах страхової діяльності;
- забезпечити поступове звуження сфери використання фіскальних механізмів регулювання страхових відносин за рахунок максимального зниження податкового навантаження на фінансові результати діяльності страховиків на основі запровадження принципів оподаткування в галузі страхування в країнах Європейського Союзу;
- адаптувати понятійний інструментарій національного страхового права до понятійного апарату міжнародних угод, що регулюють торгівлю страховими послугами в умовах глобалізації світового страхового ринку;
- адаптувати класифікацію видів страхової діяльності, правила формування страхових резервів та їх інвестування до вимог глобального страхового ринку;
- продовжити роботу з удосконалення системи й структури управління інститутами національного страхового ринку, вивчити причини, форми і досвід зрощення фінансового, банківського та страхового капіталу.

Список використаних джерел

1. Альошин В. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку в контексті нової редакції Закону України «Про страхування» / В. Альошин// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ufin.com.ua/analitmat/strah_rynok/029.htm.
2. Базилевич В.Д. Страхування / В. Д Базилевич та ін. // К.: Знання.- 2008. - 1019 с.
3. Грищенко В. Криза – це час «самоочищення» реструктуризації і виявлення слабких місць страхового ринку/ В. Грищенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/15/02/11/4710>.
4. Закон України Про страхування: від 04.10 2001 № 2745-III (із змінами і доповненнями)
5. Кнейслер О.В. Формування системи управління фінансовими потоками страхових компаній / О.В. Кнейслер // Схід. – 2015. – № 5. – С. 55-59.
6. Михайлов Р. В. Кількісно-якісні параметри функціонування страхового ринку України: відповідність європейським критеріям /В.Р. Михайлов// Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>
7. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України / [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://forinsurer.com>
8. Постанова КМУ "Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу" від 16.08.1999 № 1496 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
9. Прокопьева Е.Л. Оценка эффективности страхового сектора: методы и подходы / Е.Л. Прокопьева // Финансы и кредит. – 2016. – № 12. – С. 50–60. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/otsenka-effektivnosti>
10. Розвиток ринку страхових послуг в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://prezi.com/832r6mv8uctu/presentation/>.
11. Рудь І.Ю. Аналіз страхового ринку України / І.Ю. Рудь // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. – К. – 2016. – С 856-859
12. Ткаченко Н.В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика : монографія / Н. В. Ткаченко; Нац. банк України, Ун-т банків. справи. – Черкаси: «Черкаський ЦНТЕІ», 2009. – 570 с.
13. Українська федерація убезпечення : "Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012–2021 рр", затверджено Загальними зборами Членів "Українська федерація убезпечення" від 25.05.2011 року № 9.